

Prima instanță, Jud. Centru mun. Chișinău: E. Palanciuc
Instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău:
N. Cernat, L. Bulgac, A. Pahopol

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

17 august 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul:

Iulia Sîrcu

Judecătorii:

Tamara Chișca Doneva, Ion Druță

Mariana Pitic, Nicolae Craiu

Examinând, fără înștiințarea participanților la proces, recursul declarat de către Î.S. „Radiocomunicații”

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadie Zazulin împotriva Î.S.„Radiocomunicații” intervenient accesoriu Uniunea Inventatorilor și Raționalizatorilor din Republica Moldova „Inovatorul”, cu privire la achitarea sumei pentru propunerea de raționalizare, dobânzii de întârziere, restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, prin care au fost respinse apelurile declarate de Ghenadie Zazulin și Î.S. „Radiocomunicații”, și menținută hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 06 aprilie 2015,

C O N S T A T Ă:

La 25 aprilie 2014, Ghenadie Zazulin a depus cerere de chemare în judecată împotriva Î.S.„Radiocomunicații” intervenient accesoriu Uniunea Inventatorilor și Raționalizatorilor din Republica Moldova „Inovatorul”, cu privire la achitarea sumei pentru propunerea de raționalizare, dobânzii de întârziere, restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice.

În motivarea acțiunii a invocat că, la data de 21.08.2009 a depus la Î.S., „Radiocomunicații” o cerere prin care a solicitat recunoașterea propunerii de raționalizare la „Modernizarea stației radio de emisie TV în intervalele de frecvență IV-V (cod „ILMENI”), care a fost aplicată în activitatea pârâtului din luna august 2009 până în februarie 2012.

Menționează că, cererea dată a fost respinsă fără a fi emise careva decizii în acest sens, iar în actul privind rezultatele examinării cererii sus menționate, nu este specificat faptul că se respinge propunerea înaintată.

Totodată, indică faptul că, pârâtul recepționând pretenția înaintată nu a întreprins nici o acțiune în vederea soluționării litigiului pe cale amiabilă, astfel refuzând-ui să-i achite recompensa solicitată conform art.24 Legii nr. 138- XV din 10.05.2001, s-a adresat cu prezenta cerere în instanța de judecată.

La data de 10 decembrie 2014 Ghenadie Zazulin a depus cerere de concretizarea și majorare a cerințelor, solicitând încasarea recompensei în mărime de 359 777 lei 22 bani, dobânda de întârziere în sumă de 50 423 lei 30 bani pentru perioada de întârziere 31.10.2013 – 06.04.2015 și cheltuielile suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice în sumă de 28 000 lei suportate în litigiile precedente și în sumă de 8 500 lei în litigiul dat.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 06 aprilie 2015, acțiunea a fost admisă parțial prin care:

S-a încasat de la Î.S., „Radiocomunicații” în beneficiul lui Ghenadie Zazulin recompensa pentru propunerea de raționalizare în mărime de 359 777,22 lei cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 20000 lei.

S-a respins pretențiile cu privire la încasarea dobânzii de întârziere în mărime de 50 423,30 lei pentru perioada 21 octombrie 2013 până la 06 aprilie 2015 și cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 16 500 lei, ca neîntemeiate.

S-a încasat de la Î.S., „Radiocomunicații” în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 10 693,32 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, au fost respinse apelurile declarate de Ghenadie Zazulin și Î.S., „Radiocomunicații” și menținută hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 06 aprilie 2015.

La 08 aprilie 2016, în termenul prevăzut de art. 434 alin. (1) CPC, Î.S., „Radiocomunicații” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015 și hotărârii Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 06 aprilie 2015, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integral a acțiunii.

Indică că, a recepționat copia deciziei motivate a Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, la data de 11 februarie 2016, fapt confirmat prin f.d. 248,

astfel, solicită ca recursul declarat la data de 08 aprilie 2016 să fie considerat ca fiind depus în termen.

În susținerea recursului Î.S., „Radiocomunicații” a invocat că instanțele ierarhic inferioare au interpretat în mod eronat legea, precum și au apreciat arbitrar circumstanțele pricinii.

Afirmă că, n-au recunoscut și nici până în prezent nu recunosc propunerea lui Ghenadie Zazulin că propunere de raționalizare, deoarece aceasta nu se încadrează în criteriile stabilite de Legea cu privire la activitatea de raționalizare și nu a încheiat cu ultimul (ca autor al propunerii de raționalizare) careva contracte cu referire la implementarea propunerii de raționalizare la întreprindere, și nu a eliberat lui Ghenadie Zazulin vre-un Certificat de raționalizator.

Menționează că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, eronat au constatat faptul că propunerea de raționalizare Modernizarea stației radio de emisie TV în intervalele de frecvență IV-V (cod „ILMENI”), aparține lui Ghenadie Zazulin, deoarece prin actele judecătorești menționate doar se constată acest fapt, dar nu se dispune recunoașterea propunerii de raționalizare, și nu s-a obligat Î.S. „Radiocomunicații” să recunoască propunerea de raționalizare.

Totodată, consideră irelevant și argumentul instanțelor ierarhic inferioare precum că propunerea de raționalizare din 21 august 2009 are la bază propunerea de raționalizare din 18 septembrie 2002, și ca urmare se face legătură dintre actele din perioada 2005-2007 și propunerea de raționalizare din 21 august 2009, care nu au nici un suport juridic.

Relatează că, așa zisa propunere din 18.09.2002 nu a fost înaintată în modul corespunzător, nu a fost examinată, nu a fost recunoscută de nici un organ ori întreprindere/instituție competentă, nu a fost obiectul unui litigiu judiciar, deci acea propunere nici nu există și referirea la această nu este pertinentă.

Indică că, potrivit Legii cu privire la activitatea de raționalizare, chestiunea cu privire la recunoașterea sau respingerea propunerii de raționalizare a unui cetățean ține doar de competența întreprinderii în adresa căreia solicitantul a prezentat cererea.

Ca urmare remarcă faptul că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, eronat au dispus încasarea sumei din contul său în mărime de 20000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, în cadrul examinării unui alt litigiu la care nu au participat, deoarece nu dispuneau de acest drept, or, ultimii fiind îndreptățiți să se expună doar asupra cheltuielilor din litigiul ce era în gestiunea lor.

La 12 mai 2016, în adresa intimațiilor a fost expediată copia recursului declarat de către Î.S., „Radiocomunicații”, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs.

La 09 iunie 2016, Î.S., „Radiocomunicații” a depus supliment la cererea de recurs, în care invocă că, sunt eronate interpretările instanței de fond și a instanței de apel privind aplicarea legislației în vigoare cu referire la activitatea de raționalizare, deoarece recompensa pentru propunerea de raționalizare se stabilește în mărime de cel puțin 15 la sută din suma efectului economic anual obținut de pe urma utilizării ei, iar efectul economic se stabilește prin expertiză.

Menționează că, actele reviziei ori ale inspecțiilor departamentale, precum și raportul scris al specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problemă.

Ca urmare, indică că, suma efectului economic în baza căreia poate fi stabilită recompensa intimatului nu a fost stabilită printr-o probă admisibilă, și anume printr-un raport de expertiză, astfel, instanțele inferioare eronat au reținut faptul dat, ca circumstanță stabilită și ca bază legală pentru calcularea recompensei.

Mai relatează că, unica probă anexată la materialele cauzei care demonstrează mărimea efectului economic, este constatarea UIR,, „Inovatotul” nr.10 din 04.03.2015, însă, aceasta nu poate fi pusă la baza unei hotărâri legale și întemeiate, deoarece persoana care a îndeplinit calculele respective nu a demonstrat că deține cunoștințe și experiența necesară într-u stabilirea sumei efectivului economic. Or, efectul economic stabilit în mod evident nu se află în legătură cauzală cu propunerea de raționalizare, astfel, suma recompensei este încasată ilegal.

La 10 iunie 2016, Ghenadie Zazulin a depus referință, solicitând respingerea recursului ca fiind inadmisibil, deoarece acesta este depus cu omiterea termenului de prescripție.

Afirmă că, reprezentantul recurentului cunoștea despre decizia Curții de Apel Chișinău care a fost pronunțată la data de 01.12.2015 în prezența reprezentantului recurentului, fapt confirmat prin recipisa semnată, anexată la materialele cauzei (f.d.234 vol. I).

Menționează că, el a luat cunoștință cu decizia motivată la data de 18.12.2015, adică decizia la data respectivă era deja motivată, astfel, argumentele recurentului precum că a făcut cunoștință cu decizia contestată abia la data de 11.02.2016 și că termenul urmează a fi calculat din această dată, sunt neîntemeiate.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 15 iunie 2016 recursul declarat de către Î.S., „Radiocomunicații”, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs și obiecțiile expuse în referința intimatului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și remiterea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 122 CPC, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

Din suportul probator prezent la materialele pricinii rezultă că, obiectul prezentei acțiuni îl constituie recompensa pentru propunerea de raționalizare din anul 2009, încasarea dobânzii de întârziere, restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 06 aprilie 2015, s-a încasat de la Î.S., „Radiocomunicații” în beneficiul lui Ghenadie Zazulin recompensa pentru propunerea de raționalizare în mărime de 359 777,22 lei, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție atestă că, instanțele ierarhic inferioare nu au dat o apreciere rațională la materialele cauzei ce atestă calcularea recompensei pentru propunerea de raționalizare în mărime de 359 777,22 lei, deoarece la caz nu au fost respectate exigențele legalității în vigoare și temeinicia unei hotărâri judecătorești.

Or, potrivit pct. 32 al Regulamentului-model privind activitatea de raționalizare aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 619 din 07.06.2004, recompensa pentru propunerea de raționalizare, transmisă pe baza de contract altei întreprinderi în componența documentației tehnice, se stabilește, în mărime de cel puțin 15 la suta din suma efectului economic anual obținut de pe urma utilizării ei.

Astfel, în speța dată, instanțele inferioare urma să dispună numirea unei expertize pentru stabilirea efectului economic, fapt ce nu a fost efectuat, or, art.

122 din CPC RM, prevede că, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

Iar, conform art. 148 CPC RM, pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artizanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu.

Instanța de recurs remarcă că, actele de revizie al inspecțiilor departamentale, precum și rapoartele specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problema.

Totodată se derivă faptul că, în speța dată, la baza stabilirii recompensei atât instanța de fond cât și instanța de apel au pus constatarea Uniunii Inventatorilor și Raționalizatorilor din Republica Moldova „Inovatorul” nr. 10 din 04 martie 2015, care nu este semnat de autorii calcului efectuat (f.d.29-52), or, suma efectului economic în baza căreia urmează a fi stabilită recompensa intimatului, poate fi apreciată doar printr-o proba admisibilă, și anume printr-un raport de expertiză.

Tot în această ordine de idei, desfășurarea expertizei presupune existența drepturilor procedurale a participanților la proces, cum ar fi dreptul de a formula întrebări pentru expertiză, de a solicita recuzarea expertului, de a-l audia în fața instanței de judecată.

Acest lucru este stipulat în dispozitivul art.150 alin.(1) Cod de Procedură Civilă RM, care indică că, după desemnarea expertului, instanța judecătorească convoacă o ședință cu participarea părților și a expertului, în cadrul căreia se stabilește legătura dintre expert și părți, etapa la care părțile pot fi admise să participe la investigațiile expertului, se aduce la cunoștința părților și expertului obiectul expertizei și întrebările la care expertul urmează să ofere răspunsuri și li se explică faptul că au dreptul de a face observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor.

Iar, potrivit aliniatului (2) al Legii sus menționate, se remarcă faptul că, dacă expertul poate să își exprime de îndată opinia, acesta este ascultat chiar în ședință, iar afirmațiile sale se consemnează într-un proces-verbal întocmit în condițiile art.220.

Disponând efectuarea expertizei, instanța judecătorească trebuie să respecte prevederile art. 152 Cod de procedură civilă oferă părților și altor participanți la proces dreptul de a formula și a prezenta instanței problemele care trebuie să fie elucidate de expert, însă numai instanța stabilește definitiv problemele asupra cărora expertul urmează să-și prezinte raportul.

Ba mai mul, expertiza judiciară presupune un grad sporit de forță probatorie, dat fiind faptul că, expertul care efectuează expertiza își asumă răspundere penala pentru concluzii cu buna-știință false, fapt ce nu a avut loc în constatarea Uniunii Inventatorilor și Raționalizatorilor din Republica Moldova „ Inovatorul” nr. 10 din 04 martie 2015 (f.d.29-52), care a stat la baza emiterii hotărârii instanței de fond și a deciziei instanței de apel.

Ca urmare, se menționează faptul că, constatarea Uniunii Inventatorilor și Raționalizatorilor din Republica Moldova „ Inovatorul” nr. 10 din 04 martie 2015 în temeiul căreia s-a stabilita recompensa intimatului, este bazată pe calcule luate din anii precedenți 2005-2007, însă obiectul examinării litigiului dat, este recompensa pentru propunerea de raționalizare din anul 2009.

Astfel, instanța de apel la rejudecarea cauzei urmează să elucideze efectul economic anume a propunerii de raționalizare din anul 2009, dar nu din anii precedenți, or efectul economic stabilit în baza calculelor luate din anii precedenți 2005-2007 în mod evident nu se află în legătură cauzală cu propunerea de raționalizare din anul 2009, respectiv suma recompensei stabilite în baza calculelor din anii 2005-2007 este nefondată.

Având în vedere faptul că prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 06 aprilie 2015, menținută prin decizia recurată a Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, acțiunea lui Genadie Zazulin a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea de la Î.S., „Radiocomunicații” în beneficiul lui Ghenadie Zazulin recompensa pentru propunerea de raționalizare în mărime de 359 777,22 lei cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 20000 lei, instanța de recurs conchide la caz, că exigențele legalității și temeiniciei unei hotărâri judecătorești, nu au fost respectate.

Or, materialele cauzei relevă cu certitudine faptul că instanța de fond nu a pus în discuție chestiunea privind numirea unei expertize, apreciind în mod unilateral și arbitrar probele, iar instanța de apel nu a remediat încălcarea respectivă și nu a verificat dacă suma pentru propunerea de raționalizare în mărime de 359 777,22 lei este întocmită în baza unor calcule corecte, deși recurentul-apelantul Î.S., „Radiocomunicații”, a menționat despre aceasta în textul cererii de apel.

În circumstanțele enunțate și în contextul normelor de drept citate supra, instanța de recurs consideră că Curtea de Apel Chișinău a apreciat în mod arbitrar probele, neacordând o apreciere juridică corespunzătoare calculului efectuat în baza căruia sa stabilit suma pentru propunerea de raționalizare în mărime de 359 777,22 lei, ceea ce servește drept temei de casare a deciziei recurate și remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat într-o manieră certă aprecierea arbitrară a probelor de către instanțele ierarhic inferioare, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, remite prezenta cauză spre rejudecare în instanța de apel.

Astfel, reieșind din cele menționate Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Î.S., „Radiocomunicații” a casa integral decizia Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, cu restituirea pricinii spre rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecători.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând pricina, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Î.S., „Radiocomunicații”.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadie Zazulin împotriva Î.S., „Radiocomunicații” intervenient accesoriu Uniunea Inventatorilor și Raționalizatorilor din Republica Moldova „Inovatorul”, cu privire la achitarea sumei pentru propunerea de raționalizare, dobânzii de întârziere, restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii:

Tamara Chișca Doneva

Ion Druță

Mariana Pitic

Nicolae Craiu